

сучасних імунологічних методик. Основний доступний і надійний діагностичний метод – скринінгова перевірка наявності специфічних антитіл методом ІФА. Відсутність даних патогенів в організмі доводиться відсутністю до них антитіл. Після елімінації збудника антитіла до нього зникають через деякий період часу.

Відсутність паразитів при дослідженні прямими методиками в досліджуваних зразках не виключає діагноз при наявності клінічної картини і вимагає дообстеження серологічними, біохімічними, імунохроматографічними, молекулярними та іншими методиками.

Список використаних джерел

1. Прус М.П., Гаврилова І.П., Драгущенко О.О., Ігнатенко Н.А, Шайдюк М.В. Поширення трансмісивних хвороб собак в Україні. *Світ Ветеринарії*. 2012. № 4.
2. Levytska V., Mushynskyi A. Comparison of the efficiency of classical methods and express method for carbon marking of bovine babesiosis. XIIIth SLOVAK AND CZECH PARASITOLOGICAL DAYS XIII. Parasites in the Heart of Europe 2. Košice, Slovakia, 2018. P. 35.
3. Хайтович А.Б., Коваленко І.С. Природні вогнища інфекцій на території України. *ArcReview*. 2006. Вип. No 4 (39).
4. Wirtgen, M., Nahayo, A., Linden, A., Garigliany, M., Desmecht, D., Detection of *Anaplasma phagocytophilum* in *Dermacentor reticulatus* ticks. *Vet. Rec.* 2011. 168. 195.
5. Otranto D, Dantas-Torres F, Breitschwerdt EB. Managing canine vector-borne diseases of zoonotic concern: part one. *Trends Parasitol.* 2009;25:157–63.
6. Víchová B, Miterpakova M, Iglódyová A. Molecular detection of co-infections with *Anaplasma phagocytophilum* and/or *Babesia canis canis* in *Dirofilaria*-positive dogs from Slovakia. *Vet Parasitol.* 2014;203:167–72.

Приліпко Леся

викладач

коледж ПДАТУ

Приліпко Тетяна

доктор с.-г. наук, професор

Подільський державний аграрно-технічний університет

Кам'янець-Подільський, Україна

НОРМАТИВНО–ЗАКОНОДАВЧА БАЗА ВИКОРИСТАННЯ ГМО В ХАРЧОВІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Сьогодення характеризувалось видатними досягненнями науково-технічного прогресу, що радикально змінили життя людини. Зокрема, створення нових харчових продуктів із заданими властивостями; виробництво харчового та кормового білка, ветеринарних препаратів; розведення високопродуктивних тварин і мікроорганізмів з новими і посиленними властивостями і ознаками [3, 6].

У теперішній час спектр використання ГМО надто широкий: забезпечення

людства продуктами харчування, зберігання біорізноманітності, лікування деяких захворювань, підвищення якісних характеристик продукції, корекція екологічного забруднення тощо. Тому державний нагляд та контроль за дотриманням біологічної та генетичної безпеки щодо сільськогосподарських рослин, тварин, харчових продуктів при створенні, дослідженні та практичному використанні ГМО у відкритих системах на підприємствах, в установах і організаціях агропромислового комплексу незалежно від їх підпорядкування і форм власності є дуже важливим в Україні [5, 6].

Метою роботи було обґрунтувати значення державного контролю в харчовій промисловості України при використанні генетично-модифікованих організмів.

Результати досліджень. Проблеми забезпечення належної безпеки від негативного впливу ГМО, а також їх трансграничного переміщення стали причиною розробки Картагенського протоколу про біобезпечність в рамках Конвенції по біорізноманітності (1996 р.). У 2002 р. Україна приєдналася до Картагенського протоколу, що засвідчила свою позицію відносно підтримки прийняття скоординованих мір для забезпечення належного рівня захисту у сфері безпечної передачі, обігу, обробки, трансграничних переміщень і використання ГМО, що здатні впливати на збереження та раціональне використання біорізноманітності, враховуючи ризик для здоров'я людини і непередбачуваних наслідків для майбутніх поколінь. Повноцінне виконання Україною міжнародних зобов'язань в рамках Картагенського протоколу вимагає концептуального визначення основ державної політики в сфері біобезпеки ГМО, а також довгострокових механізмів її реалізації.

У Державному комітеті ветмедицини розроблено Постанову Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку проведення державної апробації (випробувань) і державної реєстрації джерел кормів, кормових добавок, преміксів і ветеринарних препаратів, створених на основі генетично-модифікованих організмів”, 2007 р.

Увезення в Україну зразків ветпрепаратів, преміксів, кормів, кормових добавок, створених на основі ГМО, дозволяється при умові наявності інформації у відповідних документах і позначки “ГМО” на тарі українською мовою. Апробація здійснюватиметься за методиками детекції та ідентифікації ГМО, затверджених Державним комітетом ветеринарної медицини.

У Законі України “Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично-модифікованих організмів” [2] вказано повноваження Кабінету Міністрів України щодо: забезпечення державного регулювання і контролю у сфері поводження з ГМО та генетично-інженерної діяльності; забезпечення здійснення заходів щодо державної підтримки генетично-інженерної діяльності; спрямування і координування роботи центральних органів виконавчої влади та інших органів виконавчої влади в галузі поводження з ГМО та генетично-інженерної діяльності; організації міжнародного співробітництва з метою забезпечення безпечного поводження з ГМО та розвитку наукових знань у цій галузі; затвердження порядку державної реєстрації ГМО та продукції, отриманої з їх використанням; затвердження порядку ввезення ГМО джерел харчових продуктів, кормів і харчових продуктів та кормів, вироблених із ГМО; затвердження порядку надання дозволу на транзитне переміщення ГМО через територію України; затвердження порядку ліцензування генетично-інженерної діяльності у замкненій та відкритій системах; затвердження порядку проведення державної апробації ГМО у відкритій системі та отримання дозволу на їх проведення; затвердження критерій безпеки поводження з ГМО у замкненій системі.

Повноваження центрального органу виконавчої влади з питань охорони здоров'я

включають: на основі наукових принципів та міжнародного досвіду розроблення критеріїв оцінки ризику потенційного впливу на здоров'я людини ГМО та продукції, отриманої із використанням ГМО, у тому числі харчових продуктів; здійснення державної санітарно-епідеміологічної експертизи ГМО, які використовуються у відкритих системах, для обґрунтування висновку щодо їх біологічної і генетичної безпеки стосовно людини з метою їх державної реєстрації; здійснення державного нагляду та контролю за дотриманням заходів біологічної і генетичної безпеки стосовно людини при створенні, дослідженні та практичному використанні ГМО у відкритій системі; здійснення державної санітарно-епідеміологічної експертизи продукції, отриманої з використанням ГМО, для обґрунтування висновку щодо її безпечності для здоров'я і життя людини; здійснення державної реєстрації ГМО джерел харчових продуктів, а також державної реєстрації харчових продуктів, косметичних засобів, лікарських засобів, які містять ГМО або отриманих з їх використанням; затвердження переліку харчових продуктів, щодо яких здійснюється контроль вмісту ГМО та переліку відповідних методик детекції та ідентифікації ГМО; здійснення моніторингу харчових продуктів, отриманих із застосуванням ГМО, за критерієм наявності в них тільки зареєстрованих ГМО джерел.

Центральні органи виконавчої влади ведуть державні реєстри ГМО та продукції, виробленої з їх застосуванням, розміщують їх на власних офіційних веб-сайтах та регулярно публікують у засобах масової інформації. Продукція, яка реєструється у Державних реєстрах ГМО: сорти сільськогосподарських рослин та породи тварин, створені на основі ГМО; засоби захисту рослин, отримані з використанням ГМО; ГМО джерела харчових продуктів, а також харчові продукти, косметичні засоби, лікарські засоби, які містять ГМО або отримані з їх використанням; ГМО джерела кормів, а також кормові добавки та ветеринарні препарати, які містять ГМО або отримані з їх використанням.

Державна реєстрація здійснюється строком на п'ять років на безоплатній основі. Термін розгляду реєстраційних документів не може перевищувати 120 днів з дня їх подачі, включаючи строки проведення відповідних експертиз. Забороняється промислове виробництво та введення в обіг ГМО, а також продукції, виробленої із застосуванням ГМО, до їх державної реєстрації.

У листопаді 2009 року було схвалено на засіданні профільного комітету Верховної Ради України про внесення змін до Закону України “Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично-модифікованих організмів”. Мета цього проекту – визначення повноважень Державного комітету ветеринарної медицини стосовно реєстрації ветеринарних препаратів, кормів та кормових добавок, отриманих з використанням ГМО.

Згідно Регламенту ЄС 258/27 та Директиви Європейського Парламенту і Ради ЄС №1829/2003 від 22.09.2003 в Україні розроблена Постанова Кабміну України № 985 “Питання обігу харчових продуктів, що містять ГМО” [4], що дозволяє ввезення і реалізацію харчових продуктів, які містять ГМО в кількості більше 0,9%, тільки за наявності належного маркування із вказанням якісного складу продукту. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу є пріоритетною складовою процесу інтеграції України до вимог ЄС.

Як показали дослідження «Грінпіс», велика кількість компаній із світовим ім'ям використовують генетично-модифіковані інгредієнти для виробництва своєї продукції: Nestle, Coca-Cola, Damon, Procter and Gamble Kellogg's, Unilever Unilever Heinz Foods Hershey's, McDonalds, Smilac, Cadbury, Mars, Pepsi Cola. На основі ГМ-компонетів

виробляються наступні харчові добавки: рибофлавін Е 101, Е 101 А; карамель Е 150; ксантан Е 415; лецитин Е 322, Е 153, Е 160 d, Е161 с, Е 308 g, Е 471, Е 472f, Е 473, Е 475, Е 476 b, Е 477, Е 479 a, Е 570, Е 572, Е 573, Е 620–Е 625 та ін. [1,2, 4].

В Україні затверджені національні стандарти для продукції, що містить ГМО: ГСТУ GEN/TS 15568:2008, ГСТУ ISO 21569:2008, ГСТУ ISO 21570:2008 [5, 6, 7]. Дані стандарти визначають методи виявлення ГМО і їх похідних в харчових продуктах. Після створення системи контролю Україна впровадила маркування для харчової продукції, що містить ГМО.

Висновок. Більш як в 100 країн світу діє проект ЮНЕП-ГЕФ, метою якого є залучення до дослідження проблем більшої кількості фахівців щодо створення повноцінної схеми законодавства та адміністративного укладу для регулювання питань, пов'язаних з використанням ГМО. Україна укладає міжнародні договори, бере участь у міжнародному обміні інформацією з метою подальшого розвитку і зміцнення міжнародного співробітництва у галузі біологічної та генетичної безпеки при здійсненні генетично-інженерної діяльності та поводженні з ГМО відповідно до чинного законодавства.

Список використаних джерел

1. Закон України “Про безпечність та якість харчових продуктів і продовольчої сировини” №771/97 ВР (23.12.1997) та №191-У від 24.10.2002. В редакції Закону № 2809– IV від 06.09.2005 р. Київ, 2005. 14 с.

2. Закон України “Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично-модифікованих організмів” (№ 1103-V від 31.05. 2007 р.).

3. Постанова Кабміну України № 985 від 1.08.2007р. “Питання обігу харчових продуктів, що містять ГМО”.

4. Приліпко Т.М. Показники безпеки тваринницької продукції. *Продовольча індустрія АПК*. 2012. № 2. С. 33–35.

5. Prylipko, T.M., Bukalova, N.V. Control of quality of raw material for the production of dairies after the norms of EC. *Proceeding sof the International Academic Congress «European Research Area: Status, Problem sand Prospects»* (Latvijas Republika, Rīga, 01–02 September 2016). Rīga: Latvij as Studentuarpvienība, 2016. P. 85– 87.

6. Prylipko, T.M., Prylipko, I.V. Task and priorities of public policy of Ukraine in industries of safety of foodstuffs and international normatively-legal bases of safety of food products // *Proceedings of the International Academic Congress «European Research Area: Status, Problems and Prospects»* (Latvijas Republika, Rīga, 01–02 September 2016).

